

A VILÁG KÖZEPE

T O M Á N L Á S Z L Ó

A rue des Petites Écuries most a világ közepe,
a páros oldalon a második ház a saroktól,
Le Berry, hotel, bar, restaurant, üvegajtók,
második emelet, a folyosó vége felé,
a 15. sz. szoba, pont szemben a toilette-tel.
Az utcára néz a szoba ablaka, majdnem a szálló fényreklámja felett.

Nemcsak nappal, egész éjjel, szakadatlanul folyik az autók áradata az utcán,
nincs megállás, nincs csönd, nincs nyugalom,
motorzúgás, kocsiajtó-csapkodás, túlkölés,
minden éjjel végigjajgat az utcán néhány rendőrautó.
A falon áthallatszik egy nő lihegése.

Szemben van az Angkor, a 3. sz. alatt,
a kínai–kambodzsai–vietnami vendéglő,
távol-keleti specialitások,
előétel a Pâté d'Impérial, s utána a különféle hússal készült ételek,

mártással, salade chinoise nature,
körítésként champignon noir meg rizs,
s ezt mind pálcikákkal eszik, kecsesen, ügyesen,
a keletiek, mert ezzel születtek,
a többiek sznobizmusból, vagy mert jólesik nekik.

A túloldalon van egy nyomda is,
innen éjfél után szállítják el a Le Parisient,
zúgó teherautók állnak a nyomda elé, gyomrukba dobálják a munkások az
[újságkötegeket,

a sofőrök, a nyomdászok ordítanak, talán egymás anyját szidják,
 ha lehet franciául,
 miután már felhajtottak a bárban egy-két pohár sört,
 Martinit, Chartreuse-t vagy Marie Brizard Anisette-et.

A sarkon a rue du Faubourg Saint Denis-re jutunk,
 ez a piacutca,
 a sok boulangerie, pâtisserie, confiserie, charcuterie,
 a boucher-k, poissonier-k egymás mellett kínálják tömegtelen árujukat,
 a boltok előtt asztalokon, állványokon
 spanyol, afrikai, izraeli narancs, citrom, mandarin,
 sárga meg vörös bélű citrancs, banán,
 kókuszdió, piros meg sárga alma, gyermekfejnyi körte, papaya,
 méregzöld paprika, halványpiros paradicsom, uborkabotok, fejes saláta,
 a hentesnél a húsok – marha, borjú, sertés,
 kicsontozva, darabokban, szeletekben,
 kampón lógó fél malacok, bárányok,
 baromfi, vadkacsa, friss kolbász, pástétomok,
 gombasaláta, burgonyasaláta, zellersaláta, halsaláta, hússaláta,
 apró csemegeuborka, majonéz, póréhagyma-saláta,
 sajtok – sárgák, vörösek, tarkák, illatosak, büdösek, kemények,
 folyósak, kerekék, gömbölyűek, szögletesek, lyukacsosak,
 kagylók, rákok, halak, csigák ládáokban, kosarakban,
 baguette-ek nyalábjai, croissant-ok sárgásbarna halmai,
 habos meg gyümölcsös kalácsok, sütemények garmadája.

S a Nicolas, a csodálatos Nicolas,
 a vörös- és fehérborokkal,
 a korzikai és provence-i, a bordeaux-i borokkal,
 a beaujolais-kkal, a bourgogne-iakkal,
 a côtes-du-rhône-iakkal,
 a fehér loire-i borok, a dordogne-iak, az elzásziak,
 az eaux-de-vie-k,
 a gyönyörű zöld Chartreuse vert, a Cointreau.

A sörnek sem lehet itt ellenállni,
 csípős és üdít a Pilska,
 minden sarkon hirdetik a Slaviát és a Kronenbourgot,
 a Mutzigot és a Löwenbräut.

S az utca végén ott a Porte Saint Denis,
ahol egy másik világ kezdődik.

A Kis Istállók utcájával párhuzamos
a rue Paradis,
az üveg, a kristály, a porcelán utcája,
súlyos kristályok, leheletkönnyű poharak,
itt minden átlátszó és ragyog, fényes, ünnepélyes,
kristályból rakott paloták,
üvegházak,
tükörtermek,
porcelánhegyek –
ez a rue Paradis.

(Tamarnak, Lipinek és a többieknek)

Innen a rövid kis rue Martel vezet vissza a rue des Petites Écuries-be,
rányílik egyenesen a 13–15. sz. házra,
ahol gombnyomásra, bűgás kíséretében önműködően nyílik a kapu,
s a hátsó lépcsőn jutni fel a padlásra,
a műterembe, a párizsi tetők felett, kémények között, gerendák alatt,
a műterembe, ahol mindig süt a nap, s fénycsóvák perzselik a vásznakat.
A vásznon üszög és vér, hamvadó múlt, felbomló jelen,
színné válnak az emlékezés fellegei, villámai.

S az utak, a séták,
a Rochechouart, a Montmartre lépcsői, a Sacré Coeur, a fehér fagyalt,
a place du Tertre, a festők, az arcképek:
itt mindenki fest, ez itt a festők szabadtéri műterme,
ingyen, pénzért, dicsőségért, hiúságból, kétségbeesésből, kétségbeesetten,
tarkán, szürkén, maszatosan,
ecsettel, kaparóval, szénnel,
állványon, széken, ölben, kézben,
önfeledten, hatást lesve,
éhesen, részegen, józanon,
itt mindenki fest, mindenki árul,
mindenki pózol, mindenki bámul.

S hátul,
ahova nem ér el a festők zsvivaja,
két torzonborz, toprongyos alak,

akiknek a nyomor feketére festette az arcát és a szemét,
 a bencések nagy kapuja előtt áll lehajtott fővel, lesütött szemmel,
 s amikor elhangzott a déli harangszó a Sacré Coeur tornyában,
 mintha ez volna a jel,
 egy csontos kéz nyúl ki a kapu részén,
 s kiadja a napi adagot:
 jókora húsos szendvicset barna csomagolópapírban.
 Ez a mai alamizsna.

S a végtelen bulvárok, a Bonne Nouvelle, a Poissonnière, a Montmartre, az
 [Hausmann,
 a régi Halles helyén az áttekinthetetlen gödrök,
 mélyükben gépek ássák
 az új civilizáció alapjait,
 körülöttük kábelek, deszkák, csatornacsövek rengetege.

S a szűk utcák, minden sarkon a rövid szoknyás lányok,
 minden házban, minden kapu alatt, minden ablak mögött,
 csinos és csúnya, festett, mosolygó lányok.

S a sex shopok, férfinemiszerv-gyertyákkal, műanyag hímvesszőkkel
 [és járulékaikkal,
 felfújható gumibabák, melyekkel közöszlenni lehet;
 s a boltok közönsége: kamaszok és trottyos öregek,
 mindenki csak lapozza a könyveket, forgatja a lapokat,
 senki sem vásárol mások szeme előtt.

S a Notre Dame, a Louvre, a Tuileries, a Concorde,
 a Champs Élysées az Étoile-ig,
 a Chaillot-palota, vele szemben a félelmetes Torony.

A Musée du Jeu de Paume, az impresszionisták,
 Monet és Manet, Sisley és Van Gogh, Gauguin és Toulouse-Lautrec,
 Renoir és Seurat, Degas és Cézanne, Vlaminck és Pissaro.

S a Modern Művészetek Múzeuma,
 Arp és Braque, Modigliani és Matisse, Mondrian és Picasso, és Hartung
 [és Pollock,
 és Lindner nőinek és férfiainak elriasztó tekintete.

S a Saint Germain, a Flore, ahol Sartre-ék üldögéltek egykor,
s a Cluny-múzeum,
az Opera, a Madeleine, a Châtelet, a Saint Jacques,
az Hôtel de Ville, a Palais de Justice, a Tour de l'Horloge.

S a Szajna,
a Szajnán a hidak,
hidak a pizkosszürke Szajna felett,
s a mocskos, hömpölygő Szajna a hidak alatt s a hidak között,
a Pont au Change, a Pont Neuf, a Pont des Arts, a Pont du Carrousel, a
Royal, az Alexandre III.

S a Szajna partján, a rakparton végig autók robognak,
ráérők horgásznak,
hajók kötnek ki,
a vízen üvegfalú sétahajók siklanak kíváncsi turistákkal,
lomha uszályokat vontatnak a gőzösök.

S a metró, a Métropolitain, a világító M betűkkel,
az Entrée-k és a Sortie-k, a Directionok és a Correspondance-ok,
a jegylyukasztó gépek, az állomásokon szundikáló clochard-ok,
a zsúfolt kocsik, a föld alatti levegő,
a szagokkal telített levegő,
a szerelvények szüntelen suhogása.

S az áruházak, a boltok,
a Monoprix, az Uniprix, a Prisunic, a Dreyfus, a Printemps, a Parly 2,
[a Galeries Lafayette,
s mindenütt
Soldes, Soldes, Soldes.

És kínálnak, és eladnak, és vásárolnak...

Alkalmi kocsivétel. 1–15 éves, szép külsejű lányokat és fiúkat
[fotómodellnek, statisztának,
férfiakat és nőket 25–60 év között
filmre, tévére, fotómodellnek.
Kis kocsi – kis fogyasztás – vegyen Simca 1000-t.
Ingóságok, régiségek, ingatlan –
rendkívül kedvező feltételek –
studiók kiadók, studiók eladók –

házassági tanácsadás –

boxerek, sziámi macskák –

házassági ajánlatok.

Az Életművészet Klubja tánciskolát nyit.

A házasság komoly dolog: egy életre szól – mondja Rewill

[házasságközvetítő,

akit a rue d'Amsterdamon a 96. sz. alatt lehet megtalálni –

Az Ön magányossága a mi problémánk – állítja az International Fine Club,

mely a rue Réaumur 104-ben székel.

S a mozik, a hatalmas feliratok, óriási rajzok,

kalandfilmek, komédiák, musicale-ok, látványos filmek,

lélektani drámák, erotikus filmek, háborús filmek,

kémfilmek, tragédiák, vadnyugati filmek, rajzfilmek,

a Pillangó Steve McQueennel és Dustin Hofmannal a Berlitzben, a Cluny

Palace-ban, a Gaumont-Bosquet-ban,

az Utolsó tangó Párizsban Marlon Brandóval, Maria Schneiderrel

[a Capriban,

a Sleeping Beauty a Saint-Andre-des Arts-ban,

a Flipper City rajzfilm, csak 18 éven felülieknek, az Imperial-Pathéban,

[a Quintette-ben, az Hautefeuille-ben, a Cambronne-ban,

a Malizia az Omnia-Boulevards-ban, a Clichy-Pathéban,

a Nagy zabálás Marcello Mastroiannival, Philippe Noiret-val

[az Omnia-Boulevards-ban,

a Rabbi Jacob kalandjai a Marsignon-Pathéban,

és még mindig a gyönyörű Tavalý Marienbadban a Studio Saint-Séverinben,

a Marx testvérek az Action-Christine-ben,

a Pink Panther a Cinoche 2-ben,

A Mester és Margarita a Grands-Augustins-ben,

a Richard Richard M. Dixonnal a Luxembourg II-ben, az

[Elysées-Point-Show-ban, a Studio République-ben,

A saint-pauli órás Philippe Noiret-val a Saint-Germain Huchette-ben,

[a Concorde-Pathéban, a Caravelle-Pathéban,

A három testőr a Royal Haussmann Studióban,

A hosszú lábú Marie ultraszínes sexoscop a Love-Théâtre Cinében,

a tízéves My Fair Lady Audrey Hepburnnel, Rex Harrisonnal a Paris-ban,

a Sexologos – Liberté, Egalité, Sexualité a Studio de l'Étoile-ban,

az Ivan Gyenyiszovics egy napja a Le Régent-Saint-Cloud-ban,

a Le Sex Nu, csak 18 éven felülieknek, a Neptunában,

az Alice a csodák országában a Cinéma des Petites-Poucets-ban,

a Sex Bomber, csak 21 éven felülieknek, a Hyper-Sex-Cinémában,
a Hófehérke és a hét törpe a La Royale-ban, a Libertében, a Les Tourelles-
[ben.

S a színházak!

A Comedie-Français-ben Scapin furfangjai, Montherlant Port-Royalja,
[a Tartuffe, Racine Athalie-ja,
az Odeonban J. -C. Grumberg Dreyfusa,
a Chaillot-ban Turandot hercegnő,
a Városi Színházban a Jó embert keresünk, Marivaux Hamis bizalmasságai,
az Huchette-ben A kopasz énekesnő,
a Marignyban Feydeau L'Hôtel du Libre Échange-a,
a Mathurins-ban Anouilh A poggyász nélküli utasa,
a Montparnasse-ban Sacha Guitry Jean de La Fontainje,
a Théâtre de Paris-ban Sardou Madame Sans-Gêne-je,
a Théâtre St-Denis-ben a Sanctus Phallus,
a Café-Théâtre de l'Odeonban Sartre Zárt tárgyalása,
az Henri Varna Mogadorban Aznavour Douchkája.

És a music-hallok,

a La Belle Epoque, a Crazy Horse,
az Oh! Calcutta! már negyedik éve az Élysée Montmartre-ban,
[a legmeztelenebb előadás,
az Olympiában Dalida.

És a kabarék, varieték, klubok,
strip-tease, dancing, bárók.

S a kiállítások és tárlatok,
másolatok, pastiche-ok a Louvre-ban,
a már említett Lindner,
a sok kis galéria,
ahol a művészet és a giccs tenyészik,
ahonnan zsenik indulnak, ahol szélhámosok aratnak babért,
[ahol megbuknak a magányosok.

S a 1er Salon International d'Art Contemporain
az egykori Gare de la Bastille-ban,
ebben a hodályban,
ahol összejött minden, ami mai, ami van, ami mutató.

Képek és szobrok, tárgyak és festmények,
Könyvek és grafikai lapok, fotók és faliszőnyegek.

A Gare de la Bastille az új művészet végállomása,
ide futottak be a művészek és alkotásaik
Franciaországból, Belgiumból, Olaszországból, Nagy-Britanniából,
Spanyolországból, Ausztriából, Dániából, Svájcól, az USA-ból,
Németországból, Hollandiából, Brazíliából, Jugoszláviából.

Arp Szüretje, Jaime Burguillos álomkönnyű Homenaje a Marc Tobeyja,
Plessi hatalmas szivaccsal akarja megtisztítani a tengert Velencénél,
Hiqil Poly-Esthere, mely inkább kirakati baba,
Vieira da Silva áttetszően finom Télje,
Delfo tökéletesen fehér Monsieur X-je maga a talány,
Hartlib Rex, az elkötelezett,
Cavellini 25 titokzatos könyve, melyeknek láttán megfordulna sírjában
Shakespeare, Molière, Nietzsche, Homérosz, Ovidius, Machiavelli,
[Leonardo, Szent Ferenc, Dante,
Salambre levegős, tiszta szitanyomatai,
Torres Agüero ízekre szedett napkorongja,
Milcovitch egyszerűségükkel megragadó színes Diagramjai.

S ezután áldozunk az ínyünknek is, tegyük eleget a gyomor követelésé-
[nek,
rendezzünk nagy zabálást, ez itt nem nehéz,
de maradjunk élve,
a has az életet szolgálja, ne a halált.

A francia, az olasz, az orosz, a bécsi, a kínai, a japán, a bolgár éttermek,
a brasserie-k, a rotisserie-k, a pubok, az auberge-ek, a barok,
a taverne-ek, a couscousserie-k, a bistrot-k, a grillek, a selfek,
a la Mamma, a Le Curveur, a les Cedres du Liban, a Reginskaia,
a Le Grand Café, a Soleil d'Or, a Le Tourtour, a FLO Brasserie,
a Tong-yen, a Tsarevitch, a Hippopotamus, a Totem, a Chien qui Fume,
a Piazza Bruno, a Machu Picchu, az Agadir, a Le Parnassien.

És Párizs szaga, a testek kipárolgása,
a benzínbűz, a gázzzag,
az éttermekből áradó ételszag,
a fűszerek illata,
az utcán árusított gyümölcsök, zöldség, húsok, halak, kagylók szaga,

a vizeldék környékén az ammóniákszag,
az utcán sült pizza, palacsinta, kolbász szaga,
a sült gesztenye édes illata,
a pácolt pipadohány, az illatosított cigaretták füstje az utcán,
a friss sütemények, kalácsok illata, a mosodákból tóduló gőz...

S ahol a világ közepe véget ér:

a Porte de Vincennes, a Porte Maillot, a Porte de Saint Cloud, a Porte
[d'Italie,

a périphérique,
a Gare de l'Est, a Gare du Nord, a St Lazare,

s a Gare du Lyon,
a Gare du Lyon.

(1974)

Kvartett, 1987, olaj, vászon